

Dažādu sociāldemogrāfisko faktoru saistība ar depresiju Latvijas vispārējā populācijā

*Jeļena Vrubļevska¹, Mārcis Trapencieris²,
Sigita Sņikere², Elmārs Rancāns¹*

¹ Rīgas Stradiņa universitāte, Psihiatrijas un narkoloģijas katedra, Latvija

² Latvijas Universitāte, Filozofijas un socioloģijas institūts

II

Ievads. Vairāku valstu epidemioloģiskie pētījumi vispārējā populācijā atklāj, ka depresija ir otrā biežākā garīgā slimība aiz trauksmes traucējumiem, turklāt kopumā no depresijas Eiropas valstīs cieš aptuveni 30 miljonu cilvēku. Pirmie epidemioloģiskie pētījumi Latvijā, kuros tika izmantoti depresijas mērinstrumenti, atklāja depresijas izplatību pēdējo divu nedēļu laikā 6,7% gadījumu un pēdējo 12 mēnešu laikā – 7,3% gadījumu.

Dažādiem sociāldemogrāfiskiem faktoriem ir cieša saistība ar depresijas izplatības risku, turklāt Eiropas valstīs tiek novērotas atšķirības šo faktoru korelācijā ar depresiju.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Pētījuma mērķis bija noskaidrot depresijas izplatības pēdējo 12 mēnešu laikā riska faktorus Latvijas iedzīvotāju vidū. Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījumā, kas ir starptautiski pazīstams kā FINBALT veselības monitorings, depresijas diagnosticēšanai tika izmantots Īsās starptautiskās neiropsihiatriskās intervijas (*Mini International Neuropsychiatric Interview* jeb MINI) depresijas modulis. Pētījumā ar tiešās intervijas metodi respondentu dzīvesvietā tika aptaujāti 3003 18–64 gadus veci Latvijas iedzīvotāji, kuri atlasīti ar nejausās stratificētās izlases metodi. Datu analīzei tika izmantotas aprakstošās statistikas metodes un loģistiskā regresija. Depresijas iespējamība tika izteikta samērotās izredžu attiecībās (sOR). Datu analīzei izmantota Stata SE 12. versija, savukārt ticamības intervāli rēķināti ar 95% varbūtību, izmantojot lineāro standartklūdu aprēķināšanas metodi.

Rezultāti. Analizējot datus pēc visiem faktoriem vienlaikus, sievietēm tika novērota 1,5 (95% T.I. 1,07–2,01; $p = 0,02$) reizes lielāka depresijas iespējamība, salīdzinot ar vīriešiem. Vislielākā depresijas iespējamība, analizējot datus pēc dzimuma un vecuma, bija 35–44 un 45–54 gadus vecu respondentu vidū, attiecīgi sOR = 1,7 (95% T.I. 1,1–2,8; $p = 0,002$) un sOR = 2,4 (95% T.I. 1,5–3,8; $p < 0,001$). Analizējot visus faktorus vienlaikus, vecuma ietekmei uz iespēju saslimt ar depresiju nebija statistiskas nozīmes. Ņemot vērā visus faktorus vienlaikus, ģimenes stāvoklim, izglītības līmenim un tautībai nebija statistiski nozīmīgas saistības ar depresijas risku. Bezdarbnieku vidū bija 1,9 reizes (95% T.I. 1,3–2,8; $p = 0,002$) lielāka iespēja saslimt ar depresiju. Respondentiem, kuri savu veselības stāvokli pēdējo 12 mēnešu laikā vērtēja kā sliktu, tika novērota 18,5 (95% T.I. 8,3–41,1; $p < 0,0001$) reizes lielāka depresijas iespējamība. Tiem respondentiem, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā vairāk nekā vienu reizi vērsās pie kāda veselības aprūpes speciālista, tika novērots 1,5 (95% T.I. 1,0–2,3; $p = 0,039$) reizes lielāks depresijas risks. Lielāks darba nespējas dienu skaits (vairāk nekā 31 diena) pēdējā gada laikā bija saistīts ar 1,8 (95% T.I. 1,1–3,2) reīzu lielāku depresijas varbūtību. Savukārt 40–60 un 60 vai vairāk gramu absolūtā alkohola lietošana dienā palielināja iespēju saslimt ar depresiju attiecīgi 2,8 (95% T.I. 1,2–6,6; $p = 0,019$) un 2,8 (95% T.I. 1,0–7,3; $p = 0,04$) reizes.

Secinājumi. Sieviešu dzimums, slikts sava veselības stāvokļa vērtējums, darba nespēja ilgāka par 31 dienu, alkohola lietošana vairāk par 40 g dienā un bezdarbs ir visspēcīgākie ar depresiju korelējošie faktori.